

Program LIFE na Slovensku

Bezáková, M.: The LIFE programme in Slovakia. *Životné prostredie*, 2020, 54, 2, p. 120–125.

O potrebe ochrany životného prostredia nie je potrebné iba hovoriť, táto téma sa stáva v súčasnej dobe jednou z najdôležitejších tém v spoločnosti. Za posledné desaťročia Európska únia zaviedla širokú škálu právnych predpisov v oblasti životného prostredia, vďaka čomu sa výrazne znížilo znečistenie ovzdušia, vody a pôdy. Právne predpisy o chemických látkach boli modernizované a používanie mnohých toxických a nebezpečných látok bolo obmedzené. V súčasnosti majú občania EÚ najlepšiu kvalitu vody na svete a viac ako 18 % územia EÚ bolo vyhlásených za chránené prírodné oblasti. Prírodné ekosystémy a ich vitálne funkcie sú pod tlakom rozširovania miest, intenzívneho poľnohospodárstva, znečistenia, invázií druhov a zmeny klímy. Právne predpisy EÚ o ochrane prírody, najmä smernica o vtákoch a smernica o biotopoch tvoria kosť politiku v oblasti biodiverzity. Efektívnym finančným nástrojom Európskej komisie pre životné prostredie EÚ je program LIFE, ktorý je komunitárnym programom pre oblasť životného prostredia a ochranu klímy.

História

Európska Únia reagovala na potrebu zvyšovania úrovne ochrany životného prostredia už v 80. rokoch minulého storočia a to nielen tvorbou európskej environmentálnej politiky, ale aj budovaním inštitúcií a poskytovaním finančnej podpory. Ako príklad môžeme spomenúť zavedenie rozpočtovej položky v roku 1982, z ktorej bolo podporených niekoľko desiatok projektov. Od roku 1984 sa rozsah pomoci EÚ pre životné prostredie rozšíril zavedením finančného nástroja ACE (*Action Communautaire pour l'Environnement*), ktorý poskytoval granty finančnej podpory na projekty do roku 1991. Na krátku dobu ho nahradil samostatný fond pre prírodu, známy ako ACNAT (*Actions by the EU for Nature*), ktorý bol však rýchlo vystriedaný komplexným fondom pre životné prostredie. Týmto fondom s rozpočtom 400 miliónov EUR v jeho prvej fáze sa v roku 1992 zrodil program LIFE I. Do roku 2013 prebehli 4 programové obdobia: LIFE I, LIFE II, LIFE III a LIFE+. Program prispel na ochranu životného prostredia sumou približne 3,1 miliardy EUR, pričom spolufinancoval vyše 5 400 projektov (<https://ec.europa.eu/easme/en/section/life/life-history-life>).

Začiatky projektovej podpory LIFE na Slovensku

Na Slovensku sa o podporu z programu LIFE doteraz úspešne uchádzalo 43 projektov a v ďalších

27 projektoch bol zapojený partner zo Slovenska, alebo bola na Slovensku projektová lokalita.

Úplne prvým projektom v programe LIFE, ktorý mal projektovú lokalitu na území SR bol rakúsky projekt LIFE95 NAT/A/000768 *Ramsarský manažment pre nivu Moravy a Dyje (Ramsar Managment for March-Thaya Floodlands)*.

Prvý projekt LIFE so slovenským koordinátorom bol projekt LIFE03 ENV/SK/000577 *Integrovaná logistika pre využívanie energie z biomasy – ILUBE (Integrated Logistics for Use of Biomass Energy)*. Prebiehal v rokoch 2003 – 2005 a koordinátorom projektu bola nezisková organizácia BIOMASA so sídlom v Kysuckom Lieskovci. Cieľom projektu bolo vytvoriť a riadiť inovatívny logistický systém zberu, prepravy, spracovania drevných peliet a pilín a ich dodania konečným užívateľom. Partnermi projektu boli obce Rudina, Povina a Nová Bošáca. BIOMASA neskôr úspešne zrealizovala ďalšie dva projekty – LIFE08 ENV/SK/000240 *Kreatívne vysoko účinné a efektívne využitie biomasy – CHEFUB* (v rokoch 2010 – 2012) a projekt LIFE10 INF/SK/000165 *Strategické riadenie a plánovanie využívania domácej energie – SMAPUDE LIFE* (v 2013 – 2017) (https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=2351)

Súčasnosť

V súčasnosti prebieha piate programové obdobie LIFE 2014 – 2020. Program sa člení na dva podprogramy: *Životné prostredie* a *Ochrana klímy*.

Podprogram *Životné prostredie* zahŕňa tri prioritné oblasti: 1. životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov, 2. príroda a biodiverzita, 3. riadenie a informácie v oblasti životného prostredia.

Podprogram *Ochrana klímy* zahŕňa taktiež tri prioritné oblasti: 1. zmierňovanie zmeny klímy, 2. adaptácia na zmenu klímy, 3. riadenie a informácie v oblasti klímy.

Cieľom programu LIFE je prispievať k prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, k ochrane a zlepšovaniu kvality životného prostredia a k zastaveniu a zvráteniu straty biodiverzity vrátane podpory sústavy Natura 2000.

Súčasný program LIFE má štyri ciele:

1. Pomáhať pri prechode na nízkouhlíkové a klimaticky odolné hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje, zlepšovať kvalitu životného prostredia a zastaviť a zvrátiť stratu biodiverzity;
2. Zlepšiť vývoj, vykonávanie a presadzovanie en-

vironmentálnej a klimatickej politiky a právnych predpisov EÚ a presadzovať začleňovanie environmentálnych a klimatických cieľov do iných politik a postupov;

3. Podporovať lepšie riadenie v oblasti životného prostredia a klímy na všetkých úrovniach, vrátane lepšieho zapojenia občianskej spoločnosti, mimovládnych organizácií a miestnych aktérov;

4. Podporovať implementáciu 7. environmentálneho akčného plánu (na základe Rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU schváleného 20. novembra 2013), v súčinnosti a doplnkovosti s ostatnými programami spolufinancovanými EÚ. (<https://ec.europa.eu/easme/en/section/life/life-legal-basis>).

Sledovaním týchto cieľov program LIFE prispieva k udržateľnému rozvoju a dosahovaniu zámerov stratégie Európa 2020.

Celkový rozpočet EK pre program LIFE v programovom období 2014 – 2020 predstavuje sumu 3 456 655 000,- EUR. (<https://eraportal.sk/eraportal/line-europske-programy/lifel/>).

Projektová podpora LIFE na Slovensku

Aktuálne sa u nás realizuje 30 projektov programu LIFE. V pätnástich projektoch je koordinátor zo Slovenska, v ďalších je zahraničný koordinátor, projektová lokalita sa nachádza na Slovensku, alebo má projekt slovenského partnera.

Projekt LIFE12 NAT/SK/000488 *Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na juhozápadnom Slovensku* má za cieľ zlepšenie stavu biotopov európsky významných druhov vtáctva v Chránených vtáčích územiach (CHVÚ) Parížske močiare, Žitavský luh a Dolné Pohronie. Z vybraných druhov, na ktorých ochranu sa projekt zameriava, môžeme spomenúť kačicu chrapačku (*Anas querquedula*), chriašťa malého (*Porzana parva*), kaňu močiarnu (*Circus aeruginosus*), trsteniarika tamariškového (*Acrocephalus melanopogon*), bučiačika močiarného (*Ixobrychus minutus*) a včelárika zlatého (*Merops apiaster*). Koordinátorom projektu je Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko. Konkrétne aktivity, ktoré boli realizované sú napr. pravidelná kosba a obnovenie pastvy na vybraných lokalitách, vytváranie striedajúcich sa biotopov močiarnnej vegetácie a otvorenej vodnej hladiny kosbou trstiny, odstránením biomasy a vytváraním jazierok bagrovaním, odstraňovanie invázných druhov, úprava hniezdnych stien pre včelárika zlatého, inštalácia informačných tabúľ a výstavba pozorovacej veže (<http://www.podunajsko.sk/>).

SOS/BirdLife Slovensko je koordinátorom aj ďalšieho LIFE projektu – LIFE15 NAT/SK/000861 *Obnova mokradí a obnova vtáctva na chránenom vtáčom území (CHVÚ) Poiplie, Horná Orava a Senianske rybníky na Slovensku* – IPORSEN. Hlavným cieľom projektu je znížiť

Obr. 1. Oficiálne logo programu LIFE. Zdroj: <https://ec.europa.eu/easme/en/section/life/life-communication#logo>

faktory, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú mokrade medzinárodného významu obnovením ich ekologických funkcií v prospech cieľových druhov vodných vtákov. K cieľovým druhom patria napr. chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), beluša veľká (*Egretta alba*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), brehuľa hnedá (*Riparia riparia*) a ďalšie. Jednou z aktivít projektu bola inštalácia štyroch plávajúcich hniezdiacich ostrovov pre rybáre riečne (*Sterna hirundo*) na Oravskej priehrade v máji 2020 (obr.2). Všetky ostrovy boli umiestnené v časti Chráneného vtáčieho územia Horná Orava, kde je zakázaná akákoľvek plavba a iné rekreačné využitie. Takýto typ ostrovov bol na Slovensku realizovaný prvýkrát. Ostrovy sú pravidelne monitorované a na troch z nich zahniezdilo spolu 9 párov rybárov riečnych (<http://www.vtaciraj.sk/>).

Projekt LIFE12 NAT/SK/001137 *Ochrana brehule hnedej, rybárika riečného a včelárika zlatého v dunajsko-moravskom regióne* – BeeSandFish je zameraný na obnovu hniezdnych a potravných biotopov troch ohrozených druhov vtákov: včelárika zlatého (*Merops apiaster*), rybárika riečného (*Alcedo atthis*) a brehule hnedej (*Riparia riparia*). V rámci projektu sa realizujú revitalizačné opatrenia ako je sprietočnenie dunajských ramien, obnova kolmých riečnych brehov a mokradí (obr. 3), znovuzavedenie pastvy hospodárskych zvierat v okolí riek a pod., čím sa vytvárajú vhodné životné podmienky pre tieto vtáčie druhy. Aktivity projektu sú viazané na územia NATURA 2000 v okolí riek Dunaj a Morava. Koordinátorom projektu je BROZ – Bratislavské regionálne ochrannárske združenie, partnerom je Pisztráng Kör Egyesület (Združenie Cyklus Pstruha) z Maďarska (<https://broz.sk/projekty/beesandfish/>).

Obr. 2. Plávajúci hniezdiaci ostrov pre rybáre riečne (*Sterna hirundo*) na Oravskej priehrade – projekt LIFE15 NAT/SK/000861 (jún 2020). Foto: Miroslav Demko

Obr. 3. LIFE12 NAT/SK/001137 - Obnovená hniezdna stena pre brehuľu hnedú (*Riparia riparia*) na lokalite Bátorove Kosihy (október 2019) Foto: Peter Bezák

V Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky sa realizuje projekt LIFE12 NAT/SK/001155 *Ochrana vtákov v CHVÚ Ostrovné lúky – OSTROVNÉ LÚKY*. Projekt má prispieť k aktívnej ochrane biotopov druhov vtákov európskeho významu – strakoša kolesára (*Lanius minor*), ľabtušky poľnej (*Anthus campestris*) a sokola červenonohého (*Falco vespertinus*) zavedením vhod-

ného modelového manažmentu územia v poľnohospodárskej krajine a obnovením hniezdných a potravných biotopov. Medzi realizované aktivity projektu patrí vysádzanie biokoridorov, zatrávňovanie ornej pôdy, orezávanie starých hlavových vrúb, obnova pastvy, zhotovovanie a inštalácia búdok a hniezdných podložiek, príprava dokumentárneho filmu, atď. Koordinátorom je taktiež BROZ (<https://broz.sk/projekty/ostrovnne-luky/>).

Projekt LIFE14 NAT/SK/001306 *Obnova a manažment dunajských lužných biotopov – DUNAJSKÉ LUHY* sa venuje rozsiahlemu územiu dunajských ramien a mokradí v alúviách rieky Váhu, Ipľa a Dunaja. Cieľom je zabezpečiť dostatočné množstvo vody pre tieto vysychajúce oblasti, aby sa obnovili vhodné podmienky pre pôvodné druhy rastlín a živočíchov a taktiež prirodzene doplnili zásoby podzemnej vody v okolí týchto mokradí. Medzi konkrétne ochranné aktivity realizované v rámci projektu patrí napr. iniciovanie zmien v manipulačnom poriadku pre prevádzku Vodného diela Gabčíkovo, aby sa priviedlo viac vody do dunajskej ramennej sústavy a umožnilo jej pravidelné zaplavovanie vodou z Dunaja tak, ako to bolo prirodzené v minulosti pred výstavbou vodného diela. Na podporu tejto iniciatívy bola zverejnená petícia „Za vodu pre život vnútrozemskej delty Dunaja“, ktorú podpísalo 11 603 podporovateľov. Ďalšími aktivitami sú sprietočňovanie ramien, revitalizácia mokradí, budovanie registra genetických zdrojov

pôvodných lesných druhov drevín, príprava sadeníc a ich výsadba v projektových lokalitách (obr. 4) atď. Projekt má viacerých partnerov: Vodohospodársku výstavbu, š. p., Výskumný ústav vodného hospodárstva, Národné lesnícke centrum a Riaditeľstvo Národného parku Dunaj – Ipel' Maďarsko, hlavným koordinátorom je Bratislavské regionálne ochranné

združenie – BROZ. Projektová lokalita sa nachádza aj na území Maďarska v Národnom parku Dunaj – Ipeľ. (<https://broz.sk/projekty/dunajskeluhly/>)

Projekt LIFE17 NAT/SK/000621 *Obnova biotopov pre hraboša severského panónskeho* – MICROTUS II nadväzuje na úspešný projekt uskutočnený v rokoch 2010 až 2016 (LIFE08 NAT/SK/000239 – MICROTUS). Projekt je zameraný na ochranu prioritného európsky významného druhu – hraboša severského panónskeho (*Microtus oeconomus mehelyi*) prostredníctvom obnovy jeho biotopov a vybudovania biokoridorov. Ide o chránený druh živočicha, ktorý žije pri riekach, obýva vlhké lúky a mokrade. Jeho biotopy vplyvom zintenzívnenia poľnohospodárskej výroby, lesného hospodárstva a regulácie vodných tokov postupne zanikajú. MICROTUS II má za cieľ obnoviť alebo upraviť ďalšie mokradňové biotopy, aby boli vhodné pre tento druh (v rozsahu 580 ha) a nastaviť trvalo udržateľnú starostlivosť o ne. Aj v tomto projekte je koordinátorom Bratislavské regionálne ochrannárske združenie – BROZ, pričom projekt má viacerých partnerov – troch slovenských: Výskumný ústav vodného hospodárstva, Univerzitu Komenského v Bratislave a Štátnu ochranu prírody; dvoch maďarských: Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság (Severodunajské vodné riaditeľstvo), Pisztráng Kör Egyesület (Združenie Cyklus Pstruha) a taktiež rakúskeho: Nationalparkgesellschaft Neusiedler See – Seewinkel (Správa národného parku Neusiedler See – Seewinkel). Projekt má 14 lokalít, z toho je jedna na území Maďarska a jedna na území Rakúska (<https://broz.sk/projekty/life-microtus-ii/>).

O obnovu vzácnych suchomilných travinno-bylinných spoločenstiev, ktoré sú v súčasnosti ohrozené

Obr. 4. LIFE14 NAT/SK/001306 - Príprava sadbového materiálu pôvodných lesných druhov drevín v Dunajských luhoch v terénnej stanici Národného lesníckeho centra v Gabčíkove (august 2019) Foto: Peter Bezák

Obr. 5. LIFE17 CCA/SK/000126 – Príklad adaptačné ho opatrenie projektu - vysadené stromy s inštalovanými zavlažovacími vakmi v areáli ZŠ A. Dubčeka v Karlovej Vsi v Bratislave (máj 2020) Foto: Peter Bezák

náletovými drevinami a inváznymi druhmi sa snaží projekt LIFE17 NAT/SK/000589 *Obnova biotopov a druhov subpanónskych travinnobylinných porastov* – LIFE SUB PANONIC. Obnova týchto biotopov prebieha najmä pomocou trvalo udržateľného obhospodarova-

nia, špeciálne tradičnej pastvy, v spolupráci s miestnymi hospodármi. Na 22 lokalitách na Slovensku, od Malých Karpát až po Zemplín, a 7 lokalitách v Českej republike na Morave, projekt zlepšuje nielen stav týchto vzácnych biotopov, ale aj stav populácií európsky významných druhov rastlín: jazýčkovec východný (*Himantoglossum caprinum*), rumenica turnianska (*Onosma tornensis*) a artemisia pančičova (*Artemisia pancicii*). Hlavný koordinátor projektu BROZ má dvoch partnerov: Štátnu ochranu prírody a pre lokality na Morave Český zväz ochrancov prírody Onyx (<https://broz.sk/projekty/life-sub-pannonic/>).

Projekt LIFE17 CCA/SK/000126 *Sídľiská ako živé miesta odolné voči zmene klímy – DELIVER* sa realizuje v rámci podprogramu Ochrana klímy. Hlavným koordinátorom je v tomto prípade Mestská časť Bratislava – Karlova Ves, partnermi projektu sú BROZ – Bratislavské ochranárske združenie, CI2, o. p. s. - nezisková organizácia zameraná na udržateľný rozvoj, vzdelávanie, publikačnú činnosť, vedu a výskum, iEPD – Inštitút pre pasívne domy a KRI – Karpatský rozvojový inštitút. Hlavným cieľom projektu je zvyšovať odolnosť sídlisk na dopady klimatickej zmeny a to za pomoci realizácie vyváženého spektra adaptačných a mitigačných opatrení. Aktivity, ktoré sa postupne realizujú v rámci projektu sú napr. vývoj on-line nástroja pre monitoring, evaluáciu, správu a prezentáciu informácií o adaptačných a mitigačných aktivitách miest, vypracovanie akčného plánu na zníženie uhlíkovej stopy a zvýšenie odolnosti voči zmene klímy v zvolených rezidenčných zónach mestskej časti. Vytvorením Komunitného vzdelávacieho centra pre klímu a biodiverzitu chce projekt zapojiť verejnosť do aktivít, pri ktorých sa realizujú inováčné opatrenia na otvorených verejných priestoroch za účelom podpory biodiverzity voči dôsledkom zmeny klímy (obr. 5). Projekt by mal napomôcť zníženiu tzv. „uhlíkovej stopy“, zlepšiť kvalitu verejných priestorov s cieľom zmiernenia dopadov klímy a tým zlepšiť kvalitu života obyvateľov, zvýšiť ochranu zdravia, zároveň znížiť finančné náklady na správu a údržbu majetku obyvateľov aj mestskej časti, ako aj podporiť biodiverzitu (<http://odolnesidliska.sk>).

V projekte LIFE17 ENV/SK/000355 *Systematické využívanie údajov o kontaminujúcich látkach u dravých predátorov a ich koristi v riadení chemických zlúčenín – APEX* je hlavným koordinátorom Environmentálny inštitút a projekt má viacerých zahraničných partnerov: Britské centrum pre ekológiu a hydrológiu (UK Centre for Ecology & Hydrology), Fraunhoferov inštitút pre molekulárnu biológiu a aplikovanú ekológiu (Fraunhofer-Institut für Molekularbiologie und Angewandte Oekologie IME), Centrum biodiversity Naturalis – Holandsko (Naturalis Biodiversity Center), Nemeckú environmentálnu agentúru (Umwelt Bundesamt UBA), Univerzitu vo Florencii a Národnú a Kapodis-

triansku univerzitu v Aténach (National and Kapodistrian University of Athens). Hlavným cieľom projektu je zlepšiť systematické využívanie údajov z chemického monitoringu dravých predátorov a ich koristi na ochranu ľudského zdravia a životného prostredia. Údaje z chemického monitoringu vrcholových predátorov majú osobitnú hodnotu, pretože vďaka ich pozícii na vrchole potravinových sietí pôsobia ako indikátory na odhaľovanie škodlivých látok v životnom prostredí. Ku konkrétnym cieľom projektu patrí: zisťovanie prítomnosti chemických kontaminantov v životnom prostredí prostredníctvom analýzy vzoriek z chemického monitoringu vrcholových predátorov a koristi, uľahčenie výberu najdôležitejších látok na ďalšie posúdenie nebezpečnosti, posúdenie účinnosti opatrení na zníženie rizika látok, definovanie prevládajúcich chemických zmesí v životnom prostredí, atď. Keďže pracuje s výsledkami monitoringu, zameriava sa aj na zvýšenie kvality zabezpečenia odberu vzoriek, spracovania, archivácie a analýzy vzoriek potravinového webu a výsledných údajov. Využíva aplikácie na zlepšenie dostupnosti a prístupu k relevantným údajom chemického monitoringu vrcholových predátorov a vzoriek koristi a súvisiacim údajom. Projekt zapája kľúčových partnerov z celej Európy s cieľom replikovať a prenášať medzi nimi prístupy a metódy LIFE APEX a optimalizovať ich osvojenie regulačnými orgánmi a priemyslom (<https://lifeapex.eu/>).

Projekt LIFE17 ENV/SK/000036 *Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov Slovenskej republiky prostredníctvom rekarbonizácie pitných vôd – ŽIVOT – VODA A ZDRAVIE* sa zameriava na zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva na základe zlepšenia kvality pitnej vody. Projekt vychádza z poznatkov zistených na základe mnohých vedeckých prác a to, že pitná voda s nízkym obsahom minerálov Ca Mg má negatívny vplyv na incidenciu a mortalitu na kardiovaskulárne ochorenia, onkologické ochorenia, diabetes a choroby tráviacej sústavy. V projekte sa vyvíja, konštruuje a uvádza do prevádzky zariadenie na zvýšenie obsahu Ca a Mg. Bude inštalované na dva vybrané zdroje pitnej vody, konkrétne vodný zdroj pre obec Devičie a vodný zdroj pre obec Kokava nad Rimavicou. Následne bude realizovaný biomonitoring za účelom potvrdenia zlepšovania zdravotného stavu obyvateľov po zvýšení kvality pitných vôd rekarbonizáciou. Koordinátorom projektu je Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. (<https://fns.uni-ba.sk/lifewaterhealth/>)

Najnovšími LIFE projektami na Slovensku, ktorých realizácia začala v septembri 2020 sú:

- LIFE19 NAT/SK/001069 *Ochrana sysľa pasienkového (Spermophilus citellus) na severnej hranici jeho výskytu – LIFE SYSEL;*
- LIFE19 NAT/SK/000895 *Ochrana endemických druhov a suchomilných trávnych porastov v kontaktnej*

zóny panónskych a alpských bioregiónov LIFE endemic PANALP;

- LIFE19 NAT/SK/001023 *Nadnárodná ochrana vtákov pozdĺž rieky Dunaj LIFE DANUBE FREE SKY;*
- LIFE19 CCA/SK/001276 *Klíma prospešné hospodárenie v lesoch Strednej a Východnej Európy – CLIMATE FORCEELIFE*

Osobitnou skupinou projektov v programe LIFE sú integrované projekty. Integrované projekty boli zavedené v roku 2004 s cieľom umožniť štatutárnym orgánom v členských štátoch EÚ implementovať environmentálne a klimatické právne predpisy v čo najväčšom rozsahu. Integrované projekty poskytujú financovanie plánov, programov a stratégií vypracovaných na regionálnej, multiregionálnej alebo národnej úrovni. Integrované projekty pomáhajú dodržiavať právne predpisy Európskej únie v šiestich oblastiach, ktorými sú: príroda, voda, ovzdušie, odpadové hospodárstvo, zmierňovanie zmien klímy a adaptácia na zmeny klímy. Integrované projekty (IP) umožňujú členským štátom využívať ďalšie zdroje financovania EÚ vrátane poľnohospodárskych, štrukturálnych, regionálnych a výskumných fondov, ako aj vnútroštátnych fondov a investícií súkromného sektora. (<https://ec.europa.eu/environment/archives/life/projects/ip.htm>)

Na Slovensku sa v súčasnosti realizuje jeden IP projekt, ktorý začal 1. 1. 2020. Názov projektu je LIFE18 IPE/SK/000010 *Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia – ZLEPŠENIE KVALITY OVZDUŠIA*. Koordinátorm projektu je Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, projekt má viacerých partnerov: Slovenskú agentúru životného prostredia, šesť samosprávnych krajov (Banská Bystrica, Trenčín, Trnava, Žilina, Prešov, Košice), Slovenský hydrometeorologický ústav, PEDAL Consulting s.r.o., a Výskumné energetické centrum pri VŠB – Technickej univerzite Ostrava. Hlavným zámerom projektu je podpora efektívneho riadenia kvality ovzdušia s cieľom zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť vystavenie obyvateľstva škodlivým vplyvom látok znečisťujúcich ovzdušie. Z konkrétnych cieľov možno spomenúť: zlepšenie efektívneho riadenia kvality ovzdušia a implementáciu programov na zlepšenie kvality ovzdušia, urýchlenie vykonávania opatrení na minimalizáciu negatívnych vplyvov vykurovania a dopravy na kvalitu ovzdušia a zlepšenie monitorovania a podávania správ o kvalite ovzdušia na regionálnej a miestnej úrovni. Na dosiahnutie týchto cieľov jednotliví partneri projektu realizujú aktivity ako napr. vzdelávacie programy na podporu povedomia o význame kvality ovzdušia, demonštračné projekty zamerané na vykurovanie domácností, pilotné projekty zamerané na vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti pre dopravné riešenia na zlepšenie kvality

ovzdušia vo vybraných mestách, zber miestnych údajov, hodnotenie emisných inventúr a modelovanie kvality ovzdušia (<https://www.populair.sk/sk>).

Ďalší schválený slovenský IP projekt je LIFE19 IPE/SK/000003 *Úloha siete Natura 2000 a manažment niektorých prioritných biotopov v rámci integrovanej ochrany krajiny Slovenskej republiky - IP NATURA 2000*. Hlavným cieľom je implementácia prioritného akčného rámca pre sieť Natura 2000 podľa článku 8 Smernice o biotopoch 92/43/EHS. Realizácia projektu začne 1. 1. 2021.

Program LIFE a Ústav krajinnej ekológie SAV

Od roku 2005 je Ústav krajinnej ekológie SAV súčasťou konzorcia, ktoré monitoruje projekty LIFE pre Európsku komisiu (EK). Podieľa sa na monitorovaní kvality a odbornej a finančnej opodstatnenosti riešenia LIFE projektov. Pracovníci ÚKE SAV pravidelne vypracovávajú pre EK hodnotiace správy, ktoré sa týkajú technického (odborného) i finančného hodnotenia projektov, resp. ich implementácie v zmysle stanovených cieľov i dodržiavania dohodnutých usmernení EK. Podkladmi pre hodnotenia sú každoročne odovzdávané projektové správy z jednotlivých projektov, ako i informácie a poznatky získané z priamych návštev projektov, tzv. monitorovacích misií. Taktiež poskytujú na žiadosť EK inú odbornú podporu súvisiacu s LIFE programom.

RNDr. Magdaléna Bezáková, PhD.

magdalena.bezakova@savba.sk

Ústav krajinnej ekológie SAV, pobočka Nitra, Akademická 2, P. O. Box 22, 949 01 Nitra